

Aktuálně!

Vzpomínka na osobnost

Vážené členky a členové, vážení příznivci SZKT,

ještě jednou se vracíme k smutné události z ledna tohoto roku, kdy nás ve věku nedožitých 94 let opustil pan profesor Jiří Mareček (*3. 6. 1930, +26. ledna 2024), vynikající pedagog a odborník a také čestný člen naší společnosti. Prof. Ing. Jiří Mareček, CSc., je bohužel již pátý z řady čestných členů SZKT, kteří nás v nedávné době opustili. V roce 2021 to byli Ing. Jiří Finger a Ing. Drahošlav Šonský, CSc., v roce 2022 prof. Ing. Ivar Otruba, CSc., a v roce 2023 Ing. Jaroslav Šubr.

Profesor Mareček stál 20 roků v čele VÚOZ Průhonice a významně rozšířil jeho odborné zaměření, zasloužil se o založení Dendrologické zahrady a Libosadu v areálu ČZU Praha, ale byl také u vzniku SZKT. Díky jeho iniciativě a záštitě se prvním oficiálním sídlem společnosti stal před 30 lety právě VÚOZ v Průhonicích. Čestným členem naší společnosti se pan profesor stal již v devadesátých letech. Nyní se vám do rukou dostává speciální vydání našeho bulletinu, který jsme celý věnovali panu profesorovi a vzpomínkám na něj, na jeho práci a odkaz, který nám zde zanechal.

Čest jeho památce!

— Ondřej Feit, ředitel SZKT

Cesta životem

Prof. Ing. Jiří Mareček, CSc., se narodil 3. 6. 1930 v Hradci Králové – Kuklenách. Se svými čtyřmi sourozenci vyrůstal v zahradnické rodině. Rodiče se zabývali pěstováním zeleniny a množením růží. Tatínek byl průkopníkem v rychlení zeleniny, zlepšovatelem a vynálezcem. Experimentoval také se způsoby výsadby a pěstování ovocných stromů. Není proto divu, že se mladý Jiří, stejně jako dva jeho starší bratři, vydal v otcových šlépějích – vyučil se zahradníkem, následně absolvoval zahradnickou školu v Praze – Ruzyni a poté pokračoval ve studiích na zahradnickém oboru Vysoké školy zemědělské v Brně dislokovaném v Lednici na Moravě. Zde také poznal svoji životní lásku – budoucí manželku Františku.

Po ukončení vysoké školy v roce 1955 nastoupil do Agroprojektu Praha, kde pracoval jako projektant krajinářských úprav. V roce 1958 přešel na ústředí Československého ovocnářského a zahrádkářského svazu, kde zastával funkci vedoucího odborného oddělení. O tři roky později započal na tehdejší Vysoké škole zemědělské v Praze dráhu vysokoškolského učitele. Zasadil se zde o obnovu výuky zahradní a krajinářské architektury, kterou jako odborný asistent také úspěšně vyučoval. K jeho velkým počínům v době zaměstnání na VŠZ patří vyprojektování a zrealizování sadovnické úpravy rozsáhlého kampusu u nově vybudovaného areálu školy v Praze – Suchdole, kterou se současná Česká zemědělská univerzita pyšní dodnes.

Velmi plodným obdobím pro obor okrasného zahradnictví bylo jeho působení v roli ředitele Výzkumného ústavu okrasného zahradnictví v Průhoncích v letech 1971–1991. Pod jeho vedením se značně rozšířila náplň a zkvalitnila výzkumná práce ústavu a vzrostla také jeho odborná prestiž. Záslouhou zesnulého byla rovněž vystavěna nová budova ústavu, zvětšil se a zmodernizoval areál pokusných skleníků, byly postaveny dílny a byty pro nové zaměstnance, připravila se rekonstrukce budov bývalého panského statku na Kongresové centrum. V těžké době totality inicioval a u nadřízených orgánů prosadil založení Dendrologické zahrady na 80 hektarech zemědělské půdy jako důležitého a potřebného objektu pro výzkum dendrologické, sadovnické a školkařské problematiky. Spolupodílel se na koncepci jejího prostorového i funkčního řešení. Vedle funkce ředitele výzkumného ústavu externě vyučoval studenty na Zahradnické fakultě Mendelovy univerzity v Brně, kde se v roce 1976 habilitoval a získal pedagogickou hodnost docent. V roce 1989 byl na zmiňované univerzitě jmenován profesorem.

Ani po odchodu do důchodu v roce 1991 nesložil v ruce do klína, ale vrátil se na Českou zemědělskou univerzitu v Praze. Studentům a doktorandům na katedře zahradní architektury a krajinářství, na jejímž vzniku měl velký podíl, vštěpoval nejen své bohaté znalosti a zkušenosti, ale také lásku k tomuto oboru. Pedagogickou činnost bral jako svoje životní poslání. V práci s mladými lidmi se cítil vždy šťastným. Během tohoto druhého působení na škole navrhl a založil pro potřeby výuky dendrologie, ale i jiných disciplín, zahradu nazvanou Libosad. Ta slouží nejen jako výukový objekt k poznávání dřevin a jejich použití v zahradní a krajinářské architektuře, ale také k relaxaci studentů, zaměstnanců a návštěvníků univerzity.

Profesor Jiří Mareček byl nejen zaníceným organizátorem okrasného zahradnictví a respektovaným učitelem, ale rovněž řešitelem a koordinátorem mnoha výzkumných projektů. Poznatky z výzkumů publikoval ve vědeckém, odborném i populárním tisku. Napsal šest odborných knih a učebních textů, které vždy bohatě doprovázel vlastními pérovkami a fotografiemi. Poslední z nich dokončil ve svých 88 letech. Pro praxi, akademickou a výzkumnou sféru vychoval velkou řadu úspěšných odborníků. Svůj obor nadevše miloval a do posledních chvil svého života se o dění v něm zajímal. Za svoje celoživotní dílo obdržel v roce 2022 na Pražském Hradě od prezidenta republiky medaili Za zásluhy I. stupně o stát v oblasti výchovy a školství.

— Ing. Pavel Bulíř, CSc.

emeritní pracovník VÚKOZ, znalec v oblasti dendrologie, sadovnictví a okrasné zahradnictví

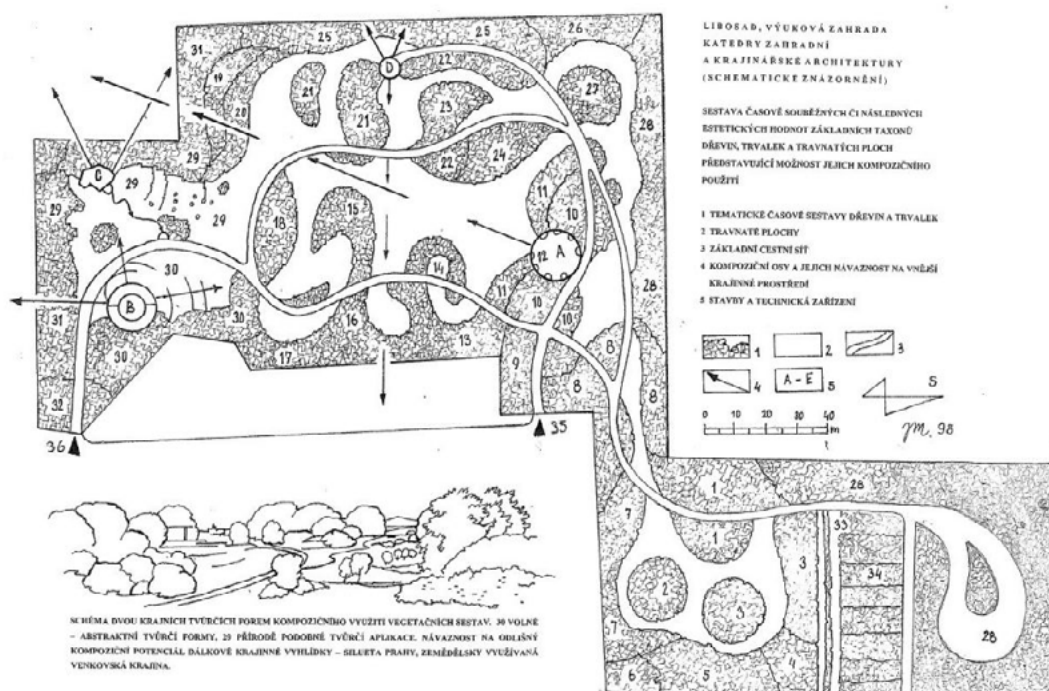
Vzpomínka na profesora Jiřího Marečka a dobu jeho ředitelování ve výzkumném ústavu v Průhonicích

V pátek 2. února 2024 se široká obec zahradnická naposledy rozloučila v krematoriu Praze – Strašnicích se zesnulým panem profesorem Ing. Jiřím Marečkem, CSc. (*3. 6. 1930 Hradec Králové, † 26. 1. 2024 Praha), známým odborníkem na zahradní a krajinnou architekturu, vysokoškolským pedagogem a dlouholetým ředitelem Výzkumného ústavu okrasného zahradnictví v Průhonicích (VÚOZ).

Více či méně podrobné biografické údaje pana profesora uvádí několik internetových zdrojů. Pro seznámení s jeho osobností a potřebu tohoto příspěvku vybírám jen několik zásadních.

Jiří Mareček vyrůstal v zahradnické rodině (zahradnictví Hradec Králové – Kukleny), kde se seznámil s technologiemi polního i skleníkového pěstování růží, okrasných rostlin, zeleniny i ovocných dřevin, a to zřejmě ovlivnilo jeho volbu dalšího profesního zaměření. Po absolvování zahradnické školy v Praze – Ruzyni vystudoval zahradnický směr na VŠZ v Brně a Lednici (1955). Po promoci krátce pracoval jako krajinařský

projektant v Agroprojektu Praha a následně v Československém zahrádkářském svazu na pozici vedoucího odborného úseku. Vědeckou kariéru zahájil jako vědecký aspirant a titul kandidáta zemědělsko-lesnických věd získal na agronomické fakultě VŠZ Praze – Suchdole (1968). Tam také začal pracovat jako odborný asistent na katedře zahradnictví (1961–1971). Následně dvacet let (1971–1991) vykonával funkci ředitele Výzkumného ústavu okrasného zahradnictví v Průhonicích. Externě přednášel na zahradnické fakultě VŠZ v Brně – Lednici, kde se v roce 1980 habilitoval a po ukončení profesorského řízení byl jmenován profesorem pro obor zahradní a krajinné architektury (1989). Po odchodu do penze více než 15 let pokračoval v pedagogické činnosti na ČZU v Praze na katedře zahradní a krajinné architektury, kde se například zasloužil o návrh a realizaci projektu Libosad, areálu určeného pro výuku studentů s výsadbami sortimentů okrasných rostlin a ukázkami jejich kompozičního uplatnění v krajinařské architektuře ^[1].

Původní plán Libosadu (prof. Mareček), zdroj: <https://libosad.cz/kompozicni-reseni/>

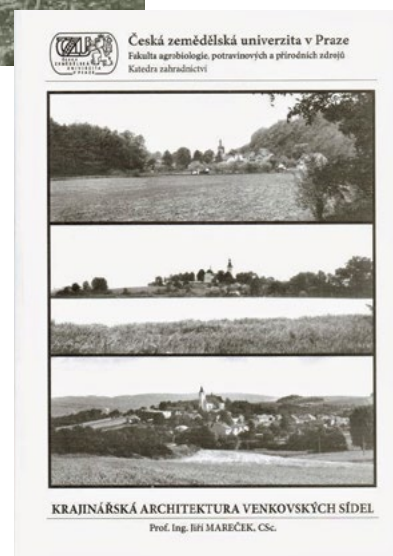
[1] <https://libosad.cz/>

Celoživotní láskou pana profesora bylo krajinářství a sadovnictví spojené s návrhy a realizacemi funkčních výsadeb neprodučních dřevin, které mimo estetické poslání zvyšují pobytový komfort obyvatel urbanizovaného prostoru nebo plní řadu prospěšných funkcí v krajině (dříve uváděné například jako celospolečensky prospěšné funkce zeleně, dnes označované jako ekosystémové služby). K této problematice vydal pro širší veřejnost několik knih, například Ozelenění a úprava vesnice i krajiny (SNZ Praha, 1958), Zahrada a její uspořádání (SNZ Praha, 1975), Zahrada (NORIS, Praha, 1991) a další. Pro odbornou veřejnost a studenty pak připravil několik knih a učebních textů, jako například Tvorba a ochrana krajiny – krajinářství a sadovnictví (SPN-VŠZ Praha, 1966), Krajinářská architektura venkovských sídel (ČZU Praha, 1998) nebo Zahradní a krajinářská architektura: Kompoziční východiska (ČZU Praha, 2022). Řadu odborných a odborně-populárních článků publikoval v různých oborových časopisech a publikacích [2]. Za jeho celoživotní profesní práci mu prezident republiky udělil 28. 10. 2022 na Pražském Hradě medaili Za zásluhy I. stupně o stát v oblasti výchovy a školství.

S Jiřím Marečkem, tehdejším ředitelem Výzkumného ústavu okrasného zahradnictví v Průhonících (dále VÚOZ), jsem se poprvé setkal v létě 1974, když jsem se jako čerstvý absolvent oboru biologie na PfF UK v Praze s velkými očekáváními provádění špičkového výzkumu ucházel na doporučení pedagogů o místo řádného vědeckého aspiranta, které inzeroval zahradnický výzkumný ústav v Průhonících. Neměl jsem nejmenší tušení o tom, že VÚOZ nedávno ztratil sídlo a výzkumné zázemí, a právě je ve fázi vystěhovávání. První den mi pan ředitel v sekretariátu na zámku oznámil, že tématem mé kandidátské práce bude zjišťování vlivu rostlin na utváření komfortnějších mikroklimatických poměrů na plochách městské zeleně a že výsledky bude ústav potřebovat využít i pro řešení státního úkolu. Dostal jsem výdejku, abych si nafasoval vatovaný kabát a holínky od pana Seidla v dřevěné stodole uprostřed bývalého hospodářského dvora (dnes tzv. Panský dvůr), a dostal jsem k dispozici masivní dubový stůl v pracovně pana profesora Jaromíra Šolce [3] (například autor Řádonizace okrasných dřevin a jejich společenstev v ČSSR) umístěné za sekretariátem VÚOZ na tzv. Malém zámku (křídlo Průhonického zámku směrem ke kostelu).

Zdroj: Městská knihovna v Praze

[2] <http://marecek.agrobiologie.cz/index.php?obsah=vedecke>

[3] <https://docplayer.cz/19067158-Vyznamni-a-zaslouzili-pracovnici-zahradnickeho-skolstvi-vyzkumu-a-vedy-v-lednici-n-m.html>

Prof. Mareček na stavbě budovy
VÚKOZ, 1980

V době mého nástupu musel ředitel Mareček mimo stabilizaci výzkumného potenciálu a zajišťování chodu výzkumu se zbylými zaměstnanci v provizorních podmínkách řešit i zajištění výstavby nové budovy ústavu, zázemí pro výzkumnou činnost a soustředit a uchovat cenný rostlinný materiál z pokusných ploch. Jako nový ředitel (1971) převzal torzo bývalých zahradnických ústavů, respektive jen zbytek zaměstnanců zabývajících se okrasným zahradnictvím (osm vysokoškoláků v devíti místnostech Průhonického zámku, pár skleníků a několik pokusných pozemků). Již v 50. letech byl ovocnářský výzkum přestěhován z Průhonic do Holovous a zelenářský výzkum do Olomouce. Během 60. let byla oddělena od ústavu rostlinná a živočišná výroba a farma se zaměstnanci byla přestěhována z hospodářského dvora mimo obec k Černému rybníku. V roce 1964 pak stranické vedení státu rozhodlo o předání Průhonického zámku (sídla VÚOZ) a Průhonického parku (výzkumné experimentální zázemí) Československé akademii věd (ČSAV). Nakonec se sice podařilo zahradnický výzkum zachovat, ale urychleně bylo potřeba pro něj najít zázemí jinde. Blíže například ^[4 a 5].

Ředitel Mareček proto musel věnovat velké osobní úsilí k zajištění výstavby komplexu budov jako nového sídla ústavu, záchraně a uchování cenných druhů a odrůd okrasných rostlin z opouštěných experimentálních ploch a koncepčnímu řešení areálu výzkumného ústavu, hlavně objektů dříve využívaných farmou. Podle zadání VÚOZ zpracoval Ing. arch. Zdeněk Lhoták projekt komplexu budov nového sídla VÚOZ (část administrativní, laboratoří a kanceláří). Stavbu realizovala místní stavební firma Universa v letech 1978–1986. Byly postaveny funkční, ale v dané době stavebně nevšedně řešené budovy s atikami, spojené šikmými střechami, venkov-

ními terasami a prosklenými chodbami původně zamýšlené pro výstavnické využití a uprostřed se zahradnický upraveným atriem. Pro venkovní obklady budov místy tvořícími plastické reliéfy byla použita keramika z Poštorné. Velkoryse byla řešena vstupní hala administrativní budovy založená jako zimní zahrada osázená množstvím okrasných rostlin, jezírkem s malou fontánou, skleněným lustrem a křišťálovou, šest metrů vysokou plastikou od uměleckého skláře prof. R. Roubíčka ^[6]. Zimní zahrada však byla z důvodu úspory provozních nákladů zrušena během přestavby budovy v roce 2000. Na tehdejší dobu na venkově nevídaná stavba byla odborníky hodnocena jako zdařilé umělecké dílo (například prof. Milan Knížák, rektor AVU v Praze). Reliéf v okolí budov byl podle požadavků ředitele uměle vymodelován, zatravněn a doplněn efektními kompozicemi výsadeb okrasných dřevin, často pěnišníků jako symbolů tradic jejich šlechtění ve VÚOZ. Návštěvy ústavu oceňovaly, v jak krásném prostředí zaměstnanci ústavu pracují. Protože stavba budov a úprava okolí se opožďovala proti plánu, ředitel ústavu organizoval četné brigády zaměstnanců na výpomocné práce (výkopy pro sítě, příprava dlaždic k obkládání, nátěrové práce, terénní úpravy a výsadby rostlin). Často se brigád účastnil a osobně rozdával úkoly, kdo má co udělat, a byl nedočkavý, aby byla práce rychle vykonána, například porost kopřiv rychle posekán lopatou.

[4] <https://www.vukoz.cz/historie/>

[5] https://www.pruhonice-obec.cz/assets/File.ashx?id_org=13396&id_dokumenty=78680

[6] https://cs.wikipedia.org/wiki/Ren%C3%A9_Roub%C3%AD%C4%8Dek

Následně musel ředitel řešit areál bývalého hospodářského dvora s chlévy a dalšími budovami, které památkáři nedovolili zbořit a pro rekonstrukci dvora stanovili četné omezující podmínky. Přesto se podařilo hospodářské budovy a dvůr (Panský dvůr) citlivě rekonstruovat, upravit pro zřízení závodní kuchyně s jídelnou pro zaměstnance ústavu a vytvořit několik menších a jeden velký přednáškový sál pro konání odborných akcí nebo setkávání zaměstnanců ústavu. Později došlo k další dostavbě budov a areál je využíván jako Vzdělávací a informační centrum Floret poskytující stravovací i ubytovací služby ^[7].

Řediteli Marečkovi se podařilo získat souhlas se zvýšením počtu pracovních míst pro plánované nové výzkumné a technické zaměstnance v nově vytvořeném výzkumném centru. Pro ubytování nových zaměstnanců nechal postavit panelový dům, čtyři malé rodinné domky a několik objektů upravit na ubytovny. Nová místa obsadil většinou zkušenými a špičkovými specialisty, které získal z různých zahradnických pracovišť po celé republice. Vytvořil nová oddělení, například Sadovnictví a krajinářství nebo Ekonomika zahradnické výroby, a ústav začal provádět na tehdejší dobu velmi komplexní zahradnický výzkum v nejširším slova smyslu a do značné hloubky. Zmíňme alespoň šlechtění, uplatnění nových technologií, výživu, pěstování, ochranu a uchovávání květin, zjišťování příznivých mimoprodukčních funkcí zeleně, okrasné školkařství, projektování, zakládání a údržbu zeleně včetně testování nové zahraniční techniky (nové vřetenové sekačky, mechanizaci na přesazování vzrostlých stromů, pěstování a pokládání hotového travního drnu) a další. Na přelomu 70. a 80. let ředitel připravil několik krajinářských projektů na využití prospěšných funkcí dřevin v intenzivně obhospodařované krajině (zeleň u areálů JZD, větrolamy, liniové doprovodky pozemních komunikací atp.), které byly zčásti realizovány například v okolí Velkých Přílep. Měl jsem zjistit možnosti měření ochranných účinků vysazovaných vegetačních pásů podél silnic. Připravil jsem literární rešerši o funkčním působení vegetačních bariér kolem komunikací,

Budova ředitelství VÚKOZ před přestavbou, provedenou v roce 2000. Autor celého komplexu budov a jejich interiérů Ing. arch. Zdeněk Lhoták. Odstraněním výborně keramicky pojedených, šikmých střešních atik došlo k tvarovému a měřítkovému narušení souvislosti této prostorově základní stavby s ostatními částmi ústavního areálu (ponechání šikmých štítů a střech na zbývajících objektech). Zdroj: <http://marecek.agrobiologie.cz/hodnoceni.pdf>

[7]. <https://florete.cz/>

tehdy hlavně o zúžení zón kontaminace toxickým olovem, které se dříve přidávalo do automobilových benzinů jako antitetonátor. Prezentace ředitele zaujala natolik, že pronesl: „Chlapi, budem dělat volovo.“ Skutečně sehnal devizové prostředky na nákup atomového absorpčního spektrometru, se kterým jsme začali na Sadovnickém oddělení od roku 1985 měřit znečištění půdy a plodin kolem komunikací, například podél D1 a D61 jako zakázky ŘSD (Ředitelství silnic a dálnic). Následná měření iniciovala vznik dokonce nového oddělení Biomonitoringu. Pro takto široce pojatý výzkum musel ředitel Mareček získávat potřebnou finanční podporu, nejdříve z dlouhodobých (tehdy pětileté hospodářské plány) resortních výzkumných úkolů a různých později firemních zakázek.

Vedoucí Dendrologické zahrady Jan Petr, prof. Mareček a doc. Klaus-Dietrich Gandert z Humboldtovy univerzity s kolegy. Výsadba památného stromu v průběhu konference uspořádané ke 100. výročí založení průhonického parku v roce 1985.

[8] <https://www.sonsky.cz/garden/>

[9] Šonský D. 1985. Základní výzkumné sadovnické a dendrologické pracoviště VŠÚOZ v Průhonicích a jeho poslání. *Živa* 1985/4: 159.

[10] <https://dendrologickazahrada.cz/o-zahrade/zakladni-informace/>

Důsledkem plnění vyhlášeného stranického úkolu více propojovat výzkum s praxí bylo pro ústav jeho začlenění v roce 1977 do struktur VHJ Sempra Praha. Pod správou získal tři šlechtitelské stanice okrasných rostlin (Klánovice, Jaroměř, Heřmanův Městec), kde měl podporovat šlechtění nových odrůd a produkci osiv z velké části určených na vývoz. Ústav si zachoval suverenitu, ale byl přejmenován na Výzkumný a šlechtitelský ústav okrasného zahradnictví (VŠÚOZ). K plnění zadání nechalo vedení ústavu v roce 1979 zřídit pro firmu a veřejnost pracoviště poradenské služby pro zahradnictví v Brně. V roce 1984 byl ústav ustanoven celostátním oborovým střediskem pro okrasné zahradnictví a uplatnění zeleně v životním prostředí. Kromě již z minula vydávaných periodik *Vědecké práce VÚOZ* a *Acta Pruhoniana* byly nejnovější výsledky výzkumu šířeny v nově zřízeném periodiku *Aktuality Výzkumného a šlechtitelského ústavu okrasného zahradnictví v Průhonicích* a *Informace zahradnického výzkumu* vydávané v několika tematických řadách (květinářství, sadovnictví, tvorba a údržba zeleně atp.).

Dalším obrovským počinem ředitele Marečka bylo získání celkem zhruba 72 hektarů pozemků, převážně na orné půdě, za dálnicí D1 kolem Černého rybníka včetně pozemku „Na Štípence“ (15 hektarů) s pozůstatky dřevin po bývalé spolkové zahradě Československé dendrologické společnosti (1922–1954). Získané parcely byly určeny pro přenesení a uchování vzácných a hodnotných rostlin z dřívějších pozemků VÚOZ. Koncept projektu Výzkumné dendrologické pracoviště VÚOZ/VŠÚOZ navrhl ředitel s nejužšími spolupracovníky dendrology. Realizační projekt dendrologického pracoviště na získaných pozemcích zdařile zpracoval Ing. Drahošlav Šonský, CSc., tehdy pracovník Sadovnického oddělení VÚOZ^[8]. V roce 1974 pak byla zahájena realizace projektu. Dendrologické pracoviště mělo původně sloužit výhradně pro výzkum, například hodnocení sbírek sortimentů především okrasných dřevin, ukázky kompozičních skupin dřevin a jejich estetic-

kých efektů, testování nových technologií a mechanizace pro zakládání a údržbu zeleně atp.^[bliže např. 9]. Teprve později (1991) bylo Dendrologické pracoviště zpřístupněno veřejnosti pod názvem Dendrologická zahrada VÚKOZ^[10], přičemž veřejnost dlouho zaměřovala Dendrologickou zahradu s Průhonickým parkem u zámku. Dendrologická zahrada dnes soustřeďuje největší sbírky okrasných dřevin a trvalek u nás a je mezinárodně uznávána a řazena do kategorií mezinárodně nejprestižnějších zahrad. Profesor Mareček Dendrologickou zahradu často navštěvoval i v penzi. Ředitelům ústavu a vedoucímu zahrady navrhoval, co a kde by se mělo v zahradě předělat, doplnit nebo nově založit. Dlouhodobě ho trápilo, že vedení ústavu nebylo schopno pro Dendrologickou zahradu zajistit trvalou finanční podporu ze státního/resortního rozpočtu, což za stávajících ekonomických pravidel bohužel nebylo reálné.

Oslavy 60. výročí založení VÚKOZ a jeho výrazné činnosti v rozvoji Průhonického parku v letech 1927–1962. Významným společenským aktem symposia v roce 1987 byli mimo jiné i výsadby památných stromů darovaných zahraničními účastníky. Výsadbu *Fagus sylvatica* 'Dawcyk Purple' realizuje tajemník Anglické dendrologické společnosti a zakladatel arboreta Trompenburg v Rotterdamu pan J. R. P. Van Hoey Smith – vpravo. Na snímku dále pan Jan Petr, vedoucí zahrady, a prof. Ing. Jiří Mareček, CSc. – na levé straně. Na pravé straně významný představitel Dendrologické zahrady Ing. Drahošlav Šonský, CSc. (zdroj.: <http://marecek.agrobiologie.cz/hodnoceni.pdf>)

Ing. Drahošlav Šonský, CSc., prof. Ing. Jiří Mareček, CSc.

V době ředitelování se Jiří Mareček snažil pro knihovnu ústavu zajišťovat nejvýznamnější časopisy z oblasti zahradnictví, sadovnictví a krajinářství převážně vyžadující na jejich nákup devizy či valuty, aby výzkumní pracovníci ústavu měli k dispozici nejnovější informace z oboru. Dbal, aby výsledky výzkumu byly zveřejňovány i v jiných než ústavem vydávaných periodikách. Bohužel publikování v západních časopisech podléhalo přísným kontrolním a povolovacím pravidlům a bylo spíše nežádoucí podobně jako cesty na výzkumná zahraniční pracoviště podobného zaměření na západě. Soudržnost zaměstnanců se snažil ředitel Mareček podporovat pořádáním různých akcí, například autobusových zájezdů po zahradách, parcích a zámcích v Československu nejčastěji vedenými Ing. Karlem Hiekem^[11] a dr. Ludvíkem Helebrantem (1932–2009), každoročních setkání zaměstnanců a předjarními zahradnickými plesy s bohatou květinovou výzdobou konanými v místní sokolovně nebo kulturním domě v Jesenici. Rád chodil mezi výzkumné i technické pracovníky, a pokud potřeboval něčeho dosáhnout, tak uměl autoritou, zápalem a výřečností většinou dosáhnout svého bez vydání ředitelského příkazu. Často oslovoval blízké spolupracovníky jménem s typickým dodatkem „... Vy chudáku, tak co děláte“, což z jeho strany nebylo myšleno nijak hanlivě, ale spíše jen jako méně formální zahájení komunikace se služebně podřízenými. Často používal argumentaci typu „Zkrátka a dobře heleďte, kdo jiný to má dělat než my“. Je podivuhodné, jak rychle se prof. Marečkovi podařilo

vytvořit nové centrum zahradnického výzkumu s potřebným zázemím, navíc zdařile esteticky řešené a s velkým materiálním a lidským potenciálem. Je potřeba brát v úvahu i kontext tehdejších společenských poměrů. Výstavbu nového areálu a zázemí VÚOZ realizoval po roce 1968 v období tzv. normalizace společnosti a zvýšeného stranického dohledu nad intelektuály, v době naplňování vládní politiky potravinové bezpečnosti a ochrany zemědělské půdy před zábořem pro jiné účely, přísných kontrol využívání nedostatkových devizových prostředků a v období častého nedostatku stavebního materiálu. Na druhé straně ale probíhalo i západního embarga na vývoz vyspělé techniky a technologií za železnou oponu. To vše ukazuje na velké zkušenosti a schopnosti argumentace ředitele Marečka při zajišťování potřebné podpory pro VÚOZ u klíčových osob a funkcionářů. Přes vysoké pracovní vypětí a řešení řady stresových situací prof. Mareček označil dobu působení ve výzkumném ústavu v Průhoncích za nejúspěšnější a nejšťastnější období svého života – Osobní hodnocení a stanoviska str. 4^[12].

[11] https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Hieka

[12] Osobní hodnocení a stanoviska extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://marecek.agrobiologie.cz/hodnoceni.pdf na stránkách Katedra zahradní a krajinné architektury Jiří Mareček <http://marecek.agrobiologie.cz/>

Bývalí ředitelé VÚKOZ Miloš Šnytr a Jiří Mareček

[13] https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivan_Dejmal

Profesor Mareček přebírá dne 28. 10. 2022 na Pražském hradě z rukou prezidenta republiky medaili Za zásluhy I. stupně o stát v oblasti výchovy a školství.

Před odchodem do penze (1991), krátce po politické změně a probíhající restrukturalizaci ekonomiky a společenských struktur, se ředitel Mareček domluvil s tehdejším ministrem životního prostředí ČR Ing. Ivanem Dejmalem, který měl zahradnické a krajinářské vzdělání [13], na převedení ústavu do resortu životního prostředí pod obnoveným názvem Výzkumný ústav okrasného zahradnictví s tím, že prioritním a dlouhodobým úkolem ústavu bude zjišťování ekologické stability krajiny, revitalizace krajiny realizací skladebných prvků územních systémů ekologické stability (ÚSES) a výzkum ekologicky prospěšných funkcí zeleně a jejího uplatňování v městském prostředí a intenzivně zemědělsky využívané krajině. Bohužel následná změna podmínek získávání projektů a zakázek, přeměna formy ústavu ze státní příspěvkové organizace na veřejnou výzkumnou instituci a změna priorit vedení resortu životního prostředí vedla k tomu, že odkaz pana prof. Marečka v podobě nového funkčního centra zahradnického výzkumu se zkušenými odborníky v oboru, množstvím rozpracovaných úkolů, cenými sortimenty rostlin a dalším genofondu vhodného pro šlechtění nebylo plně využito a do současnosti se podařilo zachovat jen část zahradnického výzkumu. Za dědictví vytvořené panem prof. Marečkem, které výzkumný ústav ještě využívá, jsme velmi vděční.

— doc. RNDr. Ivan Suchara, CSc.
emeritní ředitel VÚKOZ

Matouš Jebavý vzpomíná na profesora Marečka

V pátek 26. ledna 2024 zemřel ve věku nedožitých 94 let profesor Ing. Jiří Mareček, CSc. Celý svůj dlouhý profesní život zasvětil rozvoji oboru zahradní a krajinářské architektury u nás. Pan profesor byl vynikajícím pedagogem, odborníkem a člověkem, legendou našeho oboru. Byl dlouholetým ředitelem výzkumného ústavu VÚKOZ v Průhoncích a profesorem MENDELU v Lednici na Moravě. Jako jediný český krajinářský architekt byl nositelem medaile Za zásluhy I. stupně, kterou za své celoživotní dílo v oboru obdržel z rukou prezidenta republiky 28. října 2022.

Pan profesor Jiří Mareček dlouhodobě působil také na České zemědělské univerzitě v Praze, nejprve v 60. letech 20. století a následně opět od 90. let 20. století. V úzkém styku s naší univerzitou byl až do konce svého života. Především touto jeho činností bych se rád ve svém textu zabýval, protože jsem měl to štěstí, že jsem mohl stát na ČZU v Praze od roku 2000 po jeho boku a mnohé jsem se tak od něj měl možnost naučit. Pro mě osobně se stal ve svém zaujetí pro obor i pro své široké znalosti, které tak bravurně a charizmaticky předával všem mladším kolegům, kolegyním, studentům i studentkám, celoživotním vzorem. Pro naši univerzitu vykonal velmi mnoho. Je autorem krajinářských úprav areálu ČZU v Praze, kde vynikajícím způsobem krajinářsky rozvinul původní urbanistickou a architektonickou koncepci areálu od prof. Dr. Ing. arch. Jana Čejky. S tímto jeho dílem se tak můžeme všichni setkávat každý den a obdivovat jeho cit pro skloubení urbanistického řešení a jednotlivých staveb areálu s bravurní kompozicí dřevin, která jednotlivé stavby propojuje do harmonického krajinářského celku. Vyprojektoval a osobně vedl také realizaci dendrologické zahrady, situované na konci areálu ČZU v Praze – Libosadu. Stál též u zrodu studijních programů na naší univerzitě, které se zabývají zahradní a krajinářskou architekturou a které navázaly na původní, jím založený, garantovaný a vyučovaný studijní program Zahradní tvorba. Toto jeho dlouholeté úsilí nakonec vyústilo v akreditaci současného studijního programu Krajinářská architektura, který můžeme nyní na FAPPZ ČZU v Praze vyučovat a dále rozvíjet. Zpráva o jeho úmrtí velmi a hluboce zasáhla nás všechny, kteří jsme měli to štěstí a osobně jsme ho znali. Pan profesor byl odborníkem s neutuchající energií. Šířil kolem sebe optimismus a zaujetí pro krajinářskou architekturu a inspiroval tak mnoho generací studentů a studentek, kterým své zkušenosti nezištně předával. Na ČZU v Praze pod jeho přímým vedením úspěšně dokončilo svá doktorská studia pět doktorandek, které všechny výrazně ovlivnil v jejich dalších profesních dráhách.

Jeho dílo čítá desítky vědeckých, odborných i populárně naučných článků, je autorem několika významných knižních publikací, ze kterých všichni čerpáme znalosti i inspiraci dosud. Jedná se například o knihy Zeleň na vesnici (1966), Zahrada a její uspořádání (1975), Zahrada (1991), Zeleň ve venkovských sídlech a jejich krajině (2004), Krajinářská architektura venkovských sídel (2005) i jeho poslední shrnující životní dílo Zahradní a krajinářská architektura: Kompoziční východiska (2022). Jak je patrné i z tohoto velmi stručného přehledu jeho děl, neutuchající energie pana profesora provázela až téměř na samý konec jeho velmi plodného a dlouhého života.

Pan profesor Mareček se celoživotně zabýval především problematikou zahradní a krajinářské architektury v podmínkách venkovské krajiny a venkovských sídel a kompozičními principy našeho oboru. Z jeho bohaté projekční práce je možno jmenovat například koncepci tematického zaměření a prostorového řešení Dendrologické zahrady v Průhoncích, úvodní koncepci řešení vegetačního doprovodu dálnice D1, generely zeleně některých našich lázeňských měst i celou řadu projektů sídelní a krajině zeleně jako například realizované řešení rozsáhlých krajinářských úprav v Kralupech nad Vltavou.

Na závěr bych se s vámi velmi rád podělil o jeden z mých osobních zážitků s panem profesorem, který vždy dokázal pro líčení principů děl krajinářské architektury i jejich estetických, dendrologických a významových souvislostí zaujmout v podstatě kohokoliv, kdo mu naslouchal. Na jedné z četných zahraničních exkurzí po západoevropských parcích, které vedl, měli řidiči našeho autobusu povinnou přestávku, kdy měli mezi jednotlivými cestami odpočívat. Oba řidiči ale místo toho, aby se šli prospat, následovali pana profesora a společně se všemi studenty a s dalšími účastníky této exkurze celou dobu zaujatě naslouchali jeho charizmaticky vedenému odbornému výkladu o kráse představeného parku.

Čest Vaší památce, pane profesore, děkuji Vám za všechno, co jste mě naučil i za vše, co jste vykonal pro ČZU v Praze.

— Doc. Ing. Matouš Jebavý, Ph.D.
autorizovaný krajinářský architekt
vedoucí katedry zahradní a krajině architektury
FAPPZ ČZU v Praze

Josef Souček vzpomíná na profesora Marečka

Profesor Jiří Mareček, významný hybatel českého a vlastně do značné míry i československého okrasného zahradnictví, zemřel ve věku nedožitých 94 let v pátek 26. ledna 2024.

Tento krátký příspěvek nemá ambice být oficiálním nekrologem, ale spíše vzpomínkou na člověka, se kterým jsem měl tu čest se potkávat při různých příležitostech, v různých etapách svého života. Oficiální životopisci by jistě vyzdvihli i jiné etapy ze života pana profesora, mým cílem je spíše zprostředkování několika osobních vzpomínek.

V těchto vzpomínkách se pokusím přiblížit dvě, podle mého názoru stěžejní období, ve kterých zanechal pan profesor Mareček nesmazatelnou stopu.

1971–1991 ředitel

Vůbec první vzpomínka na pana profesora je někdy z přelomu 70. a 80. let. Realita té doby znamenala, že ještě nestála současná budova Výzkumného ústavu (což mě tenkrát po pravdě bylo zhruba v pěti letech vcelku jedno) a (což pro mě bylo o moc podstatnější) v zimě ještě padal sníh. Skrytý před tehdejší budovou sídla sadovnického oddělení (dnes č.p. 167) jsem trefil koulí jeho beranici, když vycházel ze dveří. Má první vzpomínka končí pro budoucnost zásadním poučením rodičů, že po panu řediteli se sníh nehází.

Jiří Mareček do Průhonic přišel v roce 1971, kdy jako nástupce doc. Bohumila Kavky převzal funkci ředitele tehdejšího Výzkumného ústavu okrasného zahradnictví. Nutno podotknout, že doba, kdy ředitelskou funkci přebíral, byla, nejen pro ústav, velmi temná.

Výzkumný ústav se v té době stále potýkal s dopadem tzv. delimitace (1962), tedy ve své podstatě násilného převzetí budov (zámek) a pokusných ploch (Průhonický park, zahrada Chotobuz) Československou akademií věd, která v těchto objektech následně zřídila Botanický ústav. Tento stav pak přetrvával se všemi jeho různými důsledky do dnešních dnů nezměněn.

K této době, zejména samotné delimitaci a všem jejím důsledkům, se pan profesor velmi často vracel a podle mého názoru ji chápal jako zcela zásadní a nikdy nena-pravenou křivdu, která se stala a postihla Výzkumný ústav (založen 1927 v Průhonicích zejména kvůli parku a ostatním zahradnickým provozům), ale v důsledku i celý zahradnický obor. Na tomto místě je nutné poznamenat, že větší část průhonických osobností počínaje hrabětem Silva-Tarouca přes doc. Kavku (první habilitovaný docent okrasného zahradnictví u nás) až po prof. Marečka chápa-la obor dnes pojmenovaný Krajinářská architektura velmi

komplexně a ve své podstatě zcela soudobě až na obecný fakt, že jej pojmenovávala sadovnictví či případně okrasné zahradnictví.

Od nástupu do funkce tak Mareček započal novou éru budování zahradnického výzkumu. V rámci ústavu byla zejména jeho vizí budována zahradnická polis, která zahrnovala celou škálu nepotravinářských zahradnických oborů. Od krajinářství a sadovnictví (dnešním jazykem krajinářské architektury) přes okrasné školkařství až po šlechtění a další související obory jako rostlinolékařství aj. K tomu všemu pak bylo nutné budovat odpovídající infrastrukturu a důstojné zázemí. V první polovině 80. let tak byla dokončena nová budova ústavu, architektonicky zajímavá budova, bohužel nenávratně pozměněná pozdější přestavbou. Pamětníci vzpomínají, jak do ní v zimě teklo, nicméně to byla po dvaceti letech první kompletní budova pro celý ústav.

Největším počinem této etapy života pana profesora je však dosažení schválení záměru vybudovat průhonickou Dendrologickou zahradu. V dnešní době je těžko vysvětlitelné, jak muselo být v období pozdní normalizace složité vybojovat a obhájit záměr záboru socialistické zemědělské půdy o ploše více než 60 hektarů k vytvoření sbírkové zahrady okrasných rostlin. Stejně tak je v době volného pohybu osob a zboží dávno zapomenuto i to, jak se k nám takové okrasné rostliny dostávaly kupříkladu ze školek v tehdejších Západním Německu nebo Holandsku. Bez osobního nasazení, silné vize a vytrvalosti, kterými prof. Mareček oplýval, by to nešlo. Ostatně žádný takto rozsáhlý zahradnický projekt v naší zemi již od té doby nevznikl.

Kromě toho, že se v Průhonicích budovaly domy pro zaměstnance, pokusné plochy pro výzkumy či skleníky, budovala se také zahradnická platforma. Na takové platformě, ať již formální, pracovní, tak i neformální dané faktem, že je mnoho lidí podobného zájmu i vzdělání na jednom místě, pak mohla růst myšlenková diverzita celého oboru okrasného zahradnictví.

Na konci této éry v pozdních 80. letech tak prakticky každý, kdo chtěl v tomto oboru něco znamenat, s ústavem v nějaké formě spolupracoval nebo tu byl alespoň na čas zaměstnán. A to nejen jako výzkumník, ale třeba i jako manuální pracovník.

Jistě to nebyla asi vždy jenom selanka, jasná vize cíle vždy přináší tlak na jeho naplnění. Zajímavé však je, že větší na pamětníků vzpomíná na tuto dobu a pana profesora spíše pozitivně. Dosud vzpomínají i ti, kteří, seč se o práci v Průhonicích ucházeli, ale nebyli přijati či neobstáli, jejich vzpomínky však již až tak pozitivní nejsou.

Foto: Petr Förchtgott,
Setkání dobrovolníků
SZKT 2018

Tuto etapu prakticky ukončila revoluční změna listopadu 1989. Nová realita přinesla nové pohledy a výzvy. Ti, kteří nejmocněji křičeli, že má Mareček odejít, však byli často těmi, kteří díky svému působení v Průhonických dosáhli výrazných kariérních úspěchů.

Při vši úctě ke všem následovníkům prof. Marečka v roli ředitele ústavu nikdo z nich nenavázal na jeho myšlenky ve směru budování multioboru okrasného zahradnictví v jeho širokém pojetí. Tyto myšlenky tvoří celé organické propojení oborů v rámci okrasného zahradnictví s vůdčí úlohou současné krajinářské architektury (dříve sadovnictví). Jsou také mezigeneračním mostem, který v rámci našeho území sahá nejméně od Silva-Taroucy přes prof. Scholze a doc. Kavku právě k Marečkovi.

1986–2015 pedagog

Tato datace je výrazně zploštělá, neboť pan profesor byl pedagogem vlastně velkou většinu svého života. Jeho hlavní pedagogická činnost se však podle mého názoru začala odvíjet až od 90. let na ČZU.

„Pepiku, čoveče, ta znalost materiálu, ta dendrologie, dyť to je základ toho našeho oboru.“ Tahle věta mě provázela po většinu diskusí s profesorem v době mých studentských let v Lednici a vlastně i později, když mě přizval k vyučování na pražské ČZU.

Jeho entuziasmus byl pro studenty nakažlivý. Spojovala se v něm znalost historie s láskou ke krajině, se znalostí rostlin i zásad kompozice. To vše tvořilo jasný ucelený rámec, který se snažil předávat studentům svých přednášek a čtenářům svých publikací.

Právě fakt, že krajinářská architektura se zabývá převážně ztvárněním živé materie (nebo se alespoň v rámci této materie odvíjí) a ta se pak vyvíjí v čase nejen během denních či ročních období, ale i desetiletí nebo staletí, byl středobodem jeho uvažování.

To, že krajinář musí v rámci své tvorby znát historické a současné návaznosti stejně dobře jako zákonitosti estetické a zákonitosti a charakter materiálů, které používá (tedy

rostlin), bylo středobodem jeho uvažování.

Troufám si říci, že pan profesor přivedl přímo nebo nepřímo k oboru Krajinářská architektura stovky studentů, z nichž mnozí s ním udržovali vřelý vztah i po absolvování studia.

Myšlenkově se pan profesor nejvíce hlásil k odkazu jeho dávného lednického pedagoga, akademika Jaromíra Scholze, který pro něj byl jedním ze zásadních osobností oboru krajinářská architektura. K jeho životnímu příběhu se pak často vracel i ve vzpomínkách.

V době, kdy si řada vrstevníků pana profesora užívala důchodu, se on výrazně podílel na úpravách univerzitního kampusu a sbírkové zahrady Libosad. S neutuchajícím elánem tvořil v suchdolském areálu nové krajinářské kompozice, ve kterých byl vždy výrazně zastoupen vzdělávací prvek.

Výrazně se podílel i na vzniku Katedry krajinářské architektury na ČZU. Vzhledem k tomu, že byl již v druhé polovině 80. let vedoucím katedry biotechniky zeleně na VŠZ (dnes MZLU), zanechal pan profesor v rámci výuky oboru krajinářská architektura výraznou stopu.

Do jeho pedagogické činnosti patří i celá řada projektů, odborných publikací, článků, knih a vědeckých prací cílících na odbornou i laickou veřejnost.

Profesor Mareček je jediným českým krajinářským architektem, který obdržel z rukou prezidenta republiky medaili Za zásluhy I. stupně.

Jak je pro obor v současné době u nás nazývaný krajinářská architektura příznačné, nezná česká Wikipedie ani heslo Jaromír Scholz, ani Bohumil Kavka, ani Jiří Mareček, z pomyslné průhonické myšlenkové linie české krajinářské architektury 20. století je na jejích stránkách uveden pouze hrabě Silva-Tarouca.

Osobností propojujících skrze své názory různé generace v rámci profesních oborů zpravidla není mnoho. V podobě pana profesora jsem měl to štěstí jednu takovou osobně poznat. Čest jeho památce!

— Ing. Josef Souček

dendrolog, zahradník, projektant, odborný poradce a pedagog

Jana Halamová vzpomíná na profesora Marečka

Mám-li zavzpomínat na pana profesora Marečka jako jeho studentka, musím začít dobou svých studií na tehdejší Katedře zahradnictví na ČZU v Praze před asi dvaceti lety. Pan profesor nám přednášel dvousemestrální předmět Sadovnictví a nutno říct, že jeho přednášky tehdy byly z těch mála, na které jsme chodili opravdu rádi a se zájmem. Chodilo se takzvaně „na Marečka“. Pan profesor totiž naplňoval svoje rčení „chceš-li zapalovat, musíš hořet“, které mi později často opakoval. Přednášel s přesvědčením pro věc, a to umělo zaujmout, možná proto, že to skoro spíše než prostá fakta byla jeho životní filozofie o tom, jaký náš obor má být. Věděl, že studentům je potřeba především otevřít oči a naučit je dívat se kolem sebe. Myslím, že se nepletu, když řeknu, že mnoha svým absolventům tohle pochopení a lásku k oboru skutečně předal. K doložení přednášených principů a témat používal „blány“ s vlastními kresbami, které nám po staru promítal na Meotaru (počítačové prezentace teprve začínaly). Řečnil tudíž spatra a vím, že se na to před každou přednáškou svědomitě připravoval (rozuměj zamknul se v kanceláři, rozjímal a rovnal si myšlenky). Provázel nás také na několikadenních exkurzích po českých i zahraničních zahradách a parcích a proslulá byla jeho neúnavnost, kdy coby sedmdesátník předčil všechny nás mladé a v parcích i při přejezdech v autobuse „plamenil“, zatímco mnozí ze studentů vyčerpáním z nabitého programu usnuli.

Spontánní návštěva při příležitosti 90. narozenin v červnu 2020 a stejně spontánní kytice z Libosadu.
Foto: Lucie Miovská

Ještě v roce 2019 nás se studenty pan profesor provázel po Libosadu na ČZU, který deset let předtím zakládal.

Později jsem měla víc štěstí než rozumu, když se stal mým školitelem při doktorském studiu. Téma mi vymyslel svoje oblíbené o estetických hodnotách luhů a často zmiňoval: „Jano, já být o dvacet let mladší, hned bych se toho chopil sám“. Těch textů, co jsem pro něj na různá témata přepsala! Naučilo mě to rozluštit a spolehlivě poznat jeho rukopis (tužkou na kus papíru) a přečíst si řadu jeho myšlenek ještě před publikací. Konzultace v mrňavé kanceláři zarostlé popínavou zelenou „Adélou“ vždy končil slovy: „Jano, je to s Vámi dobrý...“. I když mnohdy nebylo, člověka to nakoplo a motivovalo. Byla jsem také jako doktorandka okrajově při vzniku Libosadu, který pan profesor na Suchdole zakládal na do té doby nevyužívaném místě bývalé skládky především s nezištnou myšlenkou na studenty, aby měli svůj výukový prostor se sortimentem rostlin utříděným podle časové působnosti. Aplikoval tam mnohé kompoziční myšlenky, které jsme nedávno zformulovali na vlastní webové stránky Libosadu.

Po odchodu pana profesora z ČZU pokračovaly konzultace a později prostě už „jen“ přátelské návštěvy v Průhoncích mnoho dalších let a nikdy nezapomenu na ty příjemné momenty i jejich ustálený průběh. Začínalo se tradičně exkurzí po s láskou opečovávané zahradě a pokračovalo se posezením venku nebo v pokoji v patře s kávou a koláčem od usměvavé paní Marečkové. Do pokoje doslova oknem vstupovala zahrada a přilehlý Průhonický park. Odcházela jsem pak povznesená do úplně jiných výšin... Ať už se probíralo cokoli, obor, vzpomínky, škola, mívalo to totiž nějaký filozofický, většinou i optimistický přesah. Tradičně se

V roce 2019 na vernisáži studentských prací na ČZU se pan profesor (vlevo) stále živě zajímal o způsoby výuky. Zde je zachycen s panem profesorem Jaroslavem Sykorou a námi doktorandkami. Foto: Jindřich Vaněk

i nadále zakončovalo větou „Jano, je to s Vámi dobrý...“, případně „Děvčata, je to s Vámi dobrý“. I nadále jsme byly jeho „doktorandky“ a on pro nás zůstane napořád „pan profesor“. Obdivuhodná byla jeho schopnost věci trefně a s nadhledem pojmenovat, zhodnotit a dávat do souvislostí. Jeho velkorysost a skromnost, láska a úcta ke krajině a přírodě i k těm, kteří něco vytvořili před námi, ochota k nezištné činnosti pro obor a pro „študáky“, schopnost inspirovat druhé. Vážím si toho, co mi tak nějak mimochodem a nenásilně předal tím, jaký byl, odborně i lidsky. Jaký člověk může (a má) být – jako odborník, pedagog, člověk. A také, že je to vzácné. Nejvíce ale budou chybět jeho vize. Protože ať už s nimi člověk souhlasil v něčem stopadesátiprocentně, v něčem méně, vždycky je měl... Měla jsem ostych poděkovat mu, dokud žil, a tak mu děkuji aspoň dnes.

— Ing. Jana Halamová, Ph.D.
akademický pracovník ČZU, bývalá studentka
a doktorandka prof. Marečka

Profesor Jiří Mareček ve vzpomínce Lucie Miovské

Osobní vzpomínka na pana profesora je zejména barevná, srdečná, emotivní i poetická.

Myslím, že bližší setkání s takovou charismatickou osobností jako byl Jiří Mareček, jednotlivce, ale i skupinu nutně ovlivní.

Pro mě to byla nejprve jeho nakažlivá láska k našemu oboru. Inspirativní bylo jeho přemýšlení v souvislostech, komplexní a velkorysý přístup k řešení zahradních a krajinářských témat a hlavně entusiasmus, který byl pro něj typický. Marečkova paměť na dlouhé století s sebou nesla zkušenost a otisk, který se propisoval do jeho osobnosti a umožnil mu mířit k podstatě věcí. To šlo navíc ruku v ruce se zájmem

nejen o navazující obory, nové přístupy, ale zvláště o estetiku, krásno, vlídnou obytnost míst. Imponoval mi, i pro něj příznačný, vřelý vztah k zahradnickému řemeslu, k sortimentu, cestování, i to, jak oceňoval šikovné kolegy.

Setkání a čas strávený s panem profesorem je pro mě nezapomenutelná zkušenost, zdroj inspirace a celoživotní imprese.

— Ing. Lucie Miovská, Ph.D.
autorizovaná krajinářská architektka, bývalá studentka
a doktorandka prof. Marečka

Foto: Lucie Miovská,
Marečkovým zosobněním je jeho zahrada,
zde zůstává přítomen.

Vojtěch Benetka vzpomíná na profesora Marečka

Za mých vysokoškolských studií jsem pracoval jako pomocná vědecká síla na katedře genetiky a šlechtění Vysoké školy zemědělské v Praze. Katedra se nacházela na společné chodbě s katedrou zahradnictví, kde v té době působil i docent Jiří Mareček. Mladý učitel, plný energie a elánu, občas zaskočil popovídat si s paní Scholzovou, pracovnící naší katedry, s kterou se znal z dob studií v Lednici. Paní Scholzová, manželka profesora Scholze, byla v té době dobrou vílou lednických studentů. Rozhovory s paní Scholzovou podpořily zájem Jiřího Marečka o šlechtění okrasných rostlin. Po odchodu pana docenta do ústavu v Průhonicích, kde začal budovat důstojný stánek pro okrasné zahradnictví, neopomenul rozšířit i obor šlechtění. Měl jsem to štěstí, že jsem dostal nabídku od nového ředitele ústavu šlechtit okrasné dřeviny. Úkol to nebyl jednoduchý, neboť někteří školkaři mi dávali najevo, že je to práce nepotřebná. Práce šlechtitele je zdlouhavá a žádá si notnou dávku trpělivosti jak od šlechtitele, tak od těch, kteří očekávají krásné nové odrůdy.

Prvně jsem se mohl pochlubit s výsledky mého šlechtění, když jsme se sešli u výsadby nových odrůd nízkých, kompaktních vajgélií. Pan profesor byl velmi nadšen, že jsou tyto odrůdy výsledkem průhonického šlechtění. Naпослед, a to již zprostředkovaně, jsem mu představil řadu nových odrůd vajgélií na fotografiích v časopise Zahradnictví, které se již pěstovaly v USA a Kanadě a začínaly se množit i u nás. Občasné přednášky pana profesora Marečka o jeho cestách do ciziny mě inspirovaly, jakým směrem se mám ubírat v šlechtitelské práci. Pan profesor Mareček měl velkou zásluhu na rozvoji šlechtění okrasných rostlin v Průhonicích a na spolupráci s ním velmi rád vzpomínám dodnes.

— Ing. Vojtěch Benetka CSc.

emeritní pracovník VÚKOZ, zabýval se šlechtěním okrasných rostlin, zaměřoval se na šlechtění zimovzdorných pnoucích růží a také odrůd odolných vůči zasolení

Profesor Mareček a SZKT

SZKT v Dendrologické zahradě s panem profesorem Marečkem

O své práci a zejména o založení Dendrologické zahrady nám pan profesor Mareček s nadšením vyprávěl ještě nedávno, v létě roku 2020, u příležitosti oslav jeho 90. narozenin. Tehdy od kolegů z VÚKOZ převzal (a také zasadil) krásný dárek – lípu, pojmenovanou na jeho počest „Profesor Mareček“ (náhodný kříženec *Tilia japonica* 'Ernest Wilson' × *Tilia dasystyla* subsp. *Caucasica*).

Foto: Ondřej Feit,
Oslava 90. narozenin
profesora Jiřího
Marečka

Setkání dobrovolníků SZKT

Ještě živěji probíhalo naše setkání dobrovolníků SZKT v červnu roku 2018, kam jsme pozvali všechny čestné členy a kde nás pan profesor Mareček se svým kolegou Ing. Drahošem Šonským provázeli po zahradě, jako vždy s velkým nadšením a zápalem.

Foto: Tereza Antošová,
Setkání dobrovolníků
SZKT, 2018

Areál ČZU

Krajinářské úpravy kampusu České zemědělské univerzity v Praze byly zahájeny v roce 1961 souběžně s výstavbou budov univerzity. Areál tehdy vznikl na místě řepného pole zcela bez dřevinné vegetace. Založení soustavy zeleně mělo proto tři klíčové funkce: vytvořit mikroklimaticky a obytně kvalitní a kultivované prostředí pro studenty a zaměstnance univerzity, důstojně reprezentovat univerzitu navenek a zajistit demonstrační prostor pro rozvíjející se výuku oboru zahradní a krajinářské architektury, což se projevilo v širším než obvyklém sortimentu vysazovaných dřevin a zejména v sofistikovaném a propracovaném návrhu kompozičních principů a tematických celků areálu.

Autorem návrhu i realizace výsadeb se stal profesor Jiří Mareček, který s velkým osobním nasazením a velkorysou vizí koncipoval a realizoval ozelenění 25hektarového areálu a vytvořil zde posupně 21 promyšlených a provázaných tematických celků, jejichž důvtipnost můžeme i přes následně

velké, zejména stavební úpravy kampusu obdivovat dodnes. Jmenujme především reprezentativně pojatý vstup do areálu se stromovou bránou a uplatněním principu dojmové gradace, osobité a speciálně laděné výsadby ve výhledech z jednotlivých poslucháren fakult, vegetační rámeček, sjednocující a vymezující kampus univerzity, rozárium a umístění dřeviny s lehkým stínem (nejkrásnější právě v období promoci) v blízkosti auly, aby tak každý absolvent ČZU měl krásnou vzpomínku v podobě fotografie s důstojným kvetoucím pozadím apod.

V roce 2006 se další významnou částí areálu stal právě Libosad.

Texty: Ing. Jana Halamová, Ph.D., Ing. Lucie Miovská, Ph.D.,
prof. Ing. Jiří Mareček, CSc.,

Fotografie: archiv ČZU

Zdroj: <https://libosad.cz/historie/areal-czu/>

Areál ČZU v době výstavby (1965)

Libosad

Libosad, stejně tak jako ozelenění celého areálu ČZU, vyprojektoval prof. Ing. Jiří Mareček, CSc. Realizace začala v letech 2006-2008 a ujal se jí jeho spolupracovník Jan Mejstřík.

„Název Libosad čili sad libosti a krásy – základní hodnoty zahradní a krajinářské architektury – jsem zvolil jako projev úcty k našim nadšeným a obětavým zahradnickým předkům, kteří byli tvůrci sadů pro libost, označovaných od 18. století jako libosady.“ (prof. Jiří Mareček)

Na zanedbaném, zapomenutém místě v západní části areálu vzniklo během tří let unikátní dílo. Původně se v místě nacházela jáma po těžbě písku, která byla později zavezena skládkou komunálního odpadu o mocnosti 15–20 metrů pouze překrytou asi metrovou vrstvou půdy. Důležitá proto byla příprava půdy před založením i zvolené technologie, zajišťující dlouhodobou perspektivu výsadby. Většina plochy arboreta je tak mimo jiné příkladem rekultivace devastované plochy.

Postupně byly realizovány výsadby ze sortimentu, který byl poctivě a s velkým nasazením prof. Jiřího Marečka a Jana Mejstříka vybírán z okrasných školek z celé republiky. Doplnování a aktualizace sortimentu probíhá průběžně dodnes.

Sortiment rostlin v kompozici Libosadu

Jedním z hlavních unikátních motivů kompozičního řešení Libosadu je časová působnost rostlin. Postupně lze procházet jeho částmi zaměřenými na jarní, letní, podzimní až zimní účinnost rostlin (prostřednictvím jejich kvetení, působnosti plodů, vůně, vybarvení listů atp.). Je zde tak zhmotněna mentální mapa, která umožní studentům lepší zapamatování a uvědomění si časové následnosti působení dřevin („Aha, pustoryly jsou dále od vstupu než lísky, kvetou tedy později...“).

V arboretu je tak výjimečně dobře viditelná časová posloupnost kvetení či barevných změn olistění různých druhů rostlin, ale také postupný vývoj Libosadu jako celku. Jsou zde zastoupena i další důležitá témata využitelná ve výuce studentů i v práci architektů, například ukázka velmi perspektivních půdopokryvných rostlin, dřeviny s texturní variabilitou olistění apod.

„Studenti by zde měli pochopit, že kompozice zahradní a krajinářské architektury je časově dynamická v krátkodobém i dlouhodobém měřítku. Liší se tak od architektury staveb, pro niž je naopak typický moment stability.“ (prof. Jiří Mareček)

Všechna zmíněná témata propojují a sjednocují velké trávnickové plochy. Výsadby dřevin jsou v nich záměrně umísťovány tak, aby byly z více stran přístupné (k usnadnění pozorování a popisu dřevin) a současně aby byly zachovány hlavní komponované průhledy.

Texty: Ing. Jana Halamová, Ph.D., Ing. Lucie Miovska, Ph.D., prof. Ing. Jiří Mareček, CSc.,

Fotografie: Ing. Vlastimil Mikšík, Ph.D., Ph.D., fotografie z dronu Ing. Miloslav Petrtýl, Ph.D.

Zdroj: <https://libosad.cz/historie/libosad/>

Aktuální plán Libosadu.
zdroj: <https://libosad.cz/wp-content/uploads/2022/12/mapka-aktualni-1024x726.jpg>

